

Нагороджений відзнакою Президента – орденом «За заслуги» III ступеня (1998) в науковій та освітній діяльності, медаллю «Заслужений діяч науки і техніки України» (1995 р.), Почесною грамотою КМ України (1999), Почесною грамотою Верховної Ради України за особливі заслуги перед українським народом (2003 р.); відзнакою Президента України – ювілейною медаллю «20 років незалежності України» (2012 р.) та інші.

Він підтримував імідж та авторитет України за кордоном, його науковий доробок визнано міжнародними інституціями США та Великобританії.

Список використаних джерел

1. Володимир Григорович Кузь – провідний вчений, педагог, академік : до 75-ї річниці з дня народження : біобібліографічний покажчик / гол. ред. Н. С. Побірченко; укл. С. С. Попиченко, Т. В. Григоренко, Т. С. Ткаченко, І. В. Панчук. Умань : ПП Жовтий О. О., 2013. 120 с.
2. Кочубей Т.Д. Володимир Григорович Кузь: штрихи до портрета. *Історико-педагогічний альманах*, 2019. № 2. С. 4–8.
3. Кузь В. Г. Лабораторії «В. О. Сухомлинський і школа XXI ст.» - 15 років. *Педагогічні вісті*. Травень. 2012. С. 2.
4. На спомин про Володимира Кузя : Пам'ятаємо, сумуємо, шануємо... URL : <https://udpu.edu.ua/news/na-spomyn-pro-volodymyra-kuzu>
5. Пархета Л., Зарудняк Н. Енергія і організаторський талант лідера (від інституту до університету). *Уманська зоря*. 23 червня 1999 року. № 49 (15374). С. 1.
6. Примножувач наукових та академічних традицій, або педагог із Божою іскрою в серці [Текст] : [про академіка В. Г. Кузя – викл. Уманського педагогічного університету ім. Павла Тичини]. *Нова доба*. 2018. № 30. С. 8.

МІХНО Олександр
*Педагогічний музей України,
Державна науково-педагогічна
бібліотека України імені В.О. Сухомлинського,
м. Київ*

ОСВІТЯНИ-КРАЄЗНАВЦІ В ЕНЦИКЛОПЕДИЧНОМУ БІОГРАФІЧНОМУ СЛОВНИКУ «ПЕДАГОГИ УКРАЇНИ»: КОСТЯНТИН ЗІНЬКІВСЬКИЙ (1873–1959)

Колектив науковців відділу педагогічного джерелознавства та біографістики Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського працює над енциклопедичним біографічним словником «Педагоги України (друга половина XIX – початок XXI ст.)», який побачить світ 2025 р. У виданні буде представлено понад 300 персоналій, зокрема 16 освітян, учених, серед дослідницьких зацікавлень яких було краєзнавство: Багалій Дмитро Іванович (1857–1932), Гермайзе Осип Юрійович (1892–1958), Готалов–Готліб Артемій Григорович (1866–1960), Зіньківський Костянтин Максимович (1873–1959), Лосюк Петро Васильович (1936–2010), Луньов

Панас Федорович (1919–2004), Молоков-Журський Павло Петрович (1894–1937), Пархоменко Володимир Олександрович (1880–1942), Рихлік Євген Антонович (1888–1937), Соловей Дмитро Федорович (1888–1966), Сумцов Микола Федорович (1854–1922), Тутковський Павло Аполлонович (1858–1930), Филипчак Іван Пилипович (1871–1945), Щепотьєв Володимир Олександрович (1880–1937), Яворницький Дмитро Іванович (1855–1940), Яната Олександр Алоїзович (1888–1938).

Біографічні статті про педагогів (обсяг – 2-4 тис знаків) у словнику буде розміщено за абеткою й подано за такою схемою: прізвище, ім'я, по батькові та його транслітерація, дата і місце народження та смерті, основна спеціальність, науковий ступінь, профільна освіта, основні етапи діяльності, внесок у розвиток освіти та педагогіки, бібліографія основних праць педагога (до 5) та про нього за останні 10 років (друковані та електронні ресурси – до 5).

Як приклад, подаємо біографічну статтю про Костянтина Зінківського.

Зінківський Костянтин Максимович (Zinkivskiy Kostiantyn Maksymovych) (29.05.1873, Бердянськ – 28.03.1959, Бердянськ), педагог, краєзнавець, поет.

Закінчив Бердянське трикласне училище та Феодосійський учительський інститут (1892). Педагогічну діяльність розпочав 1892 р. як викладач математики: спочатку в Молдові учителем повітового училища в м. Кишинів і м. Сороки, а з **1894 р.** в Україні – у Слов'яносербському повіті Катеринославської губернії, а також у Нікополі, Херсоні, Павлограді та Маріуполі. В 1917 р. – шкільний інспектор у м. Павлоград. 1922 р. – окружний інспектор народної освіти на Кубані.

1926 р. переїхав до Бердянська, працював директором трудової школи імені І. Франка до 1930 р. Працюючи в школі, приділяв увагу вирішенню таких проблем: впровадження комплексного методу викладання, створення ефективних методичних посібників, розвиток трудових навичок учнів, використання краєзнавчого принципу при викладанні історії та географії. Далі працював на посадах викладача математики та педагогічної практики Бердянського педагогічного технікуму, інструктора-методиста райвно (1931–34), викладача Бердянського педагогічного інституту (1938–41, 1944–46), вчителя у школах Бердянська (1946–52). Загалом на педагогічній ниві працював понад 60 років.

Педагогіку розглядав як невід'ємну складову національної культури. Обстоював необхідність створення для школярів «робітної книги» (аналог сучасного навчального комплекту), навчальний матеріал якої має будуватися з урахування передовсім краєзнавчого принципу: учні повинні знати не лише історію, а й геологію, археологію рідного краю.

Автор низки поетичних творів: поема «Зруйнований мур» (1906), казка «Морська царівна» (1908), вірші «Прийде час» (1909), «Весняний ранок» (1909) та ін., україномовний переклад поеми «Слово о полку Ігоревім» (перекладено 1906, повністю опубліковано 1967).

Тв.: *Робоча книга для шкіл півдня України*. 1926 (рукопис); *Комплексність і комплексний метод в викладанні*. 1927 (рукопис). (обидва - Бердянський краєзнавчий музей. Архів К.М. Зіньківського).

Список використаних джерел

1. Константінова В.М. Зіньківський Костянтин (Кость) Максимович. *Історія Бердянського державного педагогічного університету в іменах* / під заг. ред. І.Т. Богданова. Київ, 2017. С. 87; Калюжна І.В. К.М. Зіньківський – видатний педагог Приазовського краю. 2012. *Трохим Зіньківський*. [вебсайт]. URL: <https://cutt.ly/f6QsJbi> [дата звернення: 17.10.2023];
2. Педагогічний календар 2023. Костянтин Зіньківський: 150 років. *Педагогічний музей України*: [офіц. сайт]. Київ, 2023. URL: http://pmu.in.ua/my-calendar/?cid=mc_mini_widget-2&mc_id=408 [дата звернення: 17.10.2023];
3. Міхно О. Педагогічний календар. Квітень-травень 2023. Постаті. [150 років від дня народж. Костянтина Зіньківського (1873-1959)]. *Освіта і суспільство*. 2023. №4-5. С. 26. URL: <https://cutt.ly/3weYUCP2> [дата звернення: 17.10.2023].

ЗУБКО Ольга

*Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини,
м. Умань*

ІСТОРИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ В ОСВІТІ

Гендерна нерівність, пов'язана з освітою, була і є наразі сферою основної політичної уваги, залишається центральною на порядку денному урядів, багатосторонніх організацій та міжнародних неурядових організацій в аспекті порядку денного відбудови кращого, більш рівноправного майбутнього [3; 4]. Тому актуальним, на нашу думку, є висвітлення проблематики саме історичних засад формування гендерного підходу в освіті.

Потрібно вказати, що значного розвитку гендерні дослідження зазнали в другій половині ХХ століття. Зокрема, термін «гендер» було вперше вжито у новому значенні наприкінці 60-х років американським психоаналітиком Робертом Столлером для позначення соціальних і культурних аспектів статі. Гендерні дослідження виникають в Західній Європі як міждисциплінарна сфера знань у кінці 60-х на початку 70-х років. В Україні гендерні дослідження виникають у 90-х роках ХХ ст. Впроваджуються такі дослідження в різних гуманітарних науках – філософії, історії, культурології, соціології, психології, лінгвістиці. Гендерні пошуки вирішення проблем зробили суттєвий внесок у зміну поглядів на суспільство, зокрема отримали своє відображення в освіті.

Велика кількість молодих жінок, які сьогодні досягають успіху в